

BİRLİKLER KAPATILSIN MI?

Ali Ekber YILDIRIM

24 Mart 2016 Perşembe 01:00

Hayvancılık sektöründe krize neden olan destek ödemelerini dün yazdık. Beklendiği gibi üretici dostlarımızdan çok tepki geldi.

Üreticilerle diyalogu güçlü bir gazeteci olarak bu şikayetleri, eleştirileri biliyoruz. Zaman zaman bunları yazılarda dile getiriyoruz. Fakat, durum sadece hayvancılık desteklerinin üreticiye doğrudan ödenmesi veya birlikler üzerinden ödenmesi değil. Hizmet veren birliklerin devre dışı kalması söz konusu.

Birlikler devletin bir kurumu değil, üreticinin örgütü. Yöneticilerini de üretici ortakları seçiyor. Yanlış yapan, haksız kazanç elde eden yöneticilere hesap sormak, seçimlerde cezalandırmak, hatta yargı yoluyla hesap sormak üreticilerin elinde.

Yanlış yapan yöneticilerin varlığını herkes kabul ediyor. Fakat, yanlış yapan yöneticilerin faturasını sektöre kesmek ne kadar doğru? Birliklerin kapanması mı isteniyor?

Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri'nin ve diğer birliklerin veya üretici için çalışan kooperatiflerin olmadığını düşünün. Kayıtları kim tutacak? Hayvan ıslahını kim yapacak? Yem ve diğer girdileri daha uygun fiyata kim sağlayacak? Veterinerlik hizmetlerini kim verecek? Üreticinin sütüne, damızlık hayvanına kim sahip çıkacak?

Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için birliklerin, kooperatiflerin varlığı çok önemli. Büyük işletmelerin bu örgütlere ihtiyacı yok. Kendi veteriner hekimini çalıştırır. Çok miktarda yem ve ilaç aldığı için uygun fiyata temin edebilir. Sütünü daha iyi fiyata satabilir. Fakat, küçük ve orta ölçekli işletmeler için kooperatifler ve hizmet veren birlikler vazgeçilmez örgütlerdir.

Hiçbir hizmet vermeden çiftçiden para kesen örgütlerin varlığı da bir gerçektir. Hizmet verenle vermeyenin mutlaka ayırt edilmeli. Çiftçinin sırtından para kazanan ve çiftçiye hiç bir hizmeti olmayan örgütler mutlaka ayıklanmalı. Fakat, çiftçiye her türlü hizmeti sağlayan, yem tedarik eden, kaliteli süt üretilmesine katkı sağlayan, verimliliği artıran, veterinerlik hizmetini piyasa koşullarından daha uygun fiyata veren hizmet birlikleri ve kooperatifler daha da güçlendirilmeli. Üreticiler de bu örgütlerde yer alarak gücünü birleştirmeli.

Hayvancılık sektörü her geçen gün daha büyük krizlerle karşı karşıya kalıyor. İthalat lobisi yerli üretimi bitirmek için elinden geleni yapıyor. Bugün arz fazlası çiğ süte pazar bulunamazsa fiyatlar daha da düşecek ve bir çok üretici piyasadan çekilmek zorunda kalacak.

Et üretimi yerine 2010'dan bu yana ithalat yapıldığı için besiciler üretimden çekilmek zorunda kalıyor. Üreticilerin daha güçlü olması gereken böyle bir dönemde örgütü ile karşı karşıya gelmesi birilerinin ekmeğine yağ sürecektir.

Kaldı ki, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı hayvancılık desteklerinin ödenmesi konusunda bir değişiklik yapmadan önce üretici örgütleriyle, üreticilerle konuşarak öncelikle bir durum tespiti yapması gerekirdi. Birliklerin üreticiye verdiği hizmetler, bu hizmetler karşılığında alınan ücretler, üreticinin biriken borçları, aidatlar, ıslah çalışmaları ve diğer konular masaya yatırılarak tek tek ele alındıktan sonra belli bir süre vererek uygulanacak yöntem belirlenebilirdi. Yıllardır devam eden sistemi bir talimatla değiştiren içinden çıkılmaz bir kriz yaratılmış oldu.

Karar alınmadan önce bir etki analizi yapılmalıydı. Ayrıca, karar alınırken iyi ile kötüyü, olumlu ile olumsuz, hizmet verenle vermeyeni ayırmak gerekir. Yanlış yapan bir kaç birlik için ülke genelindeki tüm birlikleri, örgütleri gözden çıkarmak, hayvancılığı gözden çıkarmak demektir.

Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri'nin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile ortaklaşa yürüttüğü çok önemli projeler var. Bu projeler ne olacak?

Son olarak en çok tartışılan ve üreticilerin isyan ettiği kesintilere bakalım. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri'nin yaptığı iki tür kesinti var. Bunlardan birisi resmi kesintilerdir. Diğeri ise hizmet kesintileri.

Resmi kesintiler arasında yüzde 2 gelir vergisi var. Bu kesinti devlete ödeniyor. Üretici desteği doğrudan veya başka kurumdan alsa yüzde 2 kesiliyor. Buzağı, anaç hayvan ve süt desteği için dosya parası kesiliyor. Bu kesinti Tarım İl Müdürlüğüne ödeniyor. Birliğe üye olsanız da olmasanız da bu kesinti yapılıyor. İslah bedeli, inek başına yıllık 50 litre süt bedeli olarak alınıyor. Bir başka resmi kesinti aidat. Birlik üyesi olanlar aidat ödemek zorunda. Bu her örgütte, her dernekte var. Örneğin bizim İzmir Gazeteciler Cemiyeti'nin yıllık aidatı 24 lira. Damızlık birliklerine üye olanların ödediği aidat yıllık 10 lira.

Hizmet tahsilatlarına gelince; burada bir zorunluluk yok. Aldığınız hizmet karşılığında para ödersiniz veya alacağınız destekten tahsil edilir. Yem alıyorsanız parasını ödersiniz. Suni tohumlama yaptırırsanız, veterinerlik hizmeti alırsanız, hayvanınıza küpe taktırırsanız bunun bir bedeli var. Peşin para ile alırsanız desteğinizden kesinti yapılmaz. Veresiye alıyorsanız birlik bunu alacağınız destekten kesiyor. Bu hizmeti birlikten değil de piyasadan alırsanız onlarda para alır. Kimse bedavaya bu hizmeti vermiyor. Bakkaldan ay boyunca veresiye alışveriş yapıp ay sonunda bakkala bu parayı niye alıyorsun denilebilir mi?

Özetle, sistemde ciddi bir sıkıntı var. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın hayvancılık desteklerini üreticiye doğrudan ödemesi kararı üreticinin ve birliklerin görüşleri, yararları doğrultusunda gözden geçirilerek yeniden düzenlemeye ihtiyaç var.